

ŽELEZNIČAR

GLASILO SLOVENSkih ŽELEZNIŠKIH NASTAVLJENCEV

UREDNIŠTVO

se nahaja v Trstu ulica Madonnina 15
Telefon 1570

UPRAVNIŠTVO

Dunaj V. — Zentagasse 5.

Izhaja 1. in 15. vsakega meseca

Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina:

za celo leto 4.40 K
za pol leta 2.20 K
za četrť leta 1.10 K
Posamezna številka 18 vin.

Št. 13.

V Trstu, 1. julija 1913.

Leto VI.

Tomschikov predlog zopet odklonjen.

Postopno zboljšanje za 15 milijonov kron.

Kakor smo že na kratko poročali v zadnji številki lista, je bil Tomschikov 17 milijonski predlog zopet odklonjen. Meščanske stranke, ki so sicer obetale pomoč pri izvedbi predloga, so se v zadnjem trenutku potuhnile; predlog je bil s 27 glasovi proti 19 odklonjen. Ker je pa bilo treba izdajstvo nekoliko ublažiti, so se klerikaleci in nacionalci odločili glasovati za predlog, ki zahteva določitev 15 milijonov kron v svrhu postopnega zboljšanja mezdnih razmer železničarjev. Topot niso imeli več poguma odkloniti brez pogojn o 17 milijonski predlog. Bali so se razburjenja ponovno izdanih železničarjev. Ko so si zagotovili izgovor pred očitani železničarjev s tem, da so glasovali za postopno zboljšanje in sicer letos za šest, prihodnje leto za štiri in leta 1915 za pet milijonov kron, so nato pogumno odklonili 17 milijonski predlog, češ, da je ta začasno in v celoti neizvedljiv.

Taktika nasprotnikov v tem oziru nam je prav dobro znana. Za razmere železničarjev bi se državnozborska večina gotovo ne bila zmenila, ako bi ne bil sođr. Tomschik zopet stavil na dnevni red svoj 17 milijonski predlog. Ker je pa bila prisiljena se pečati z razmerami železničarjev, je hotela tem dokazati, da jim je mogoče dobiti le to, kar meščansko-nacionalistična in krščansko-socialna večina dovoli. Resnih razlogov proti Tomschikovem predlogu ni bilo niti iz stališča interesov državno železniške uprave. Ugovor, da bi značila izvedba predloga preveliko obremenitev državnega gospodarstva, se ne ujema. Zakaj pa ni slišati besede o preveliki obremenitvi državnega imetja, ko se zahteva ogromnih svot v militaristične svrhe? Za vojaštvo, za nove kanone in vojne ladje je dovolj sredstev. Le nekaj milijonov za zboljšati nevdržljive razmere državnih delavcev „obremenjuje“ državno gospodarstvo!

Državnozborska večina je dovolila postopno zboljšanje v znesku 15 milijonov. Pritisku od strani naše organizacije se ni mogla izogniti. Nerada je večina to dovolila. Ali naš vztrajni boj in impozantne proteste železničarjev, ki so na neštevilnih shodih izražili svoje razpoloženje napram eksponentom meščanskih strank, so pač prisilile zveste slugе železniškega ministrstva v ugoditev vsaj postopnega zboljšanja. Če se je vsekakor nekaj doseglo, je to uspeh našega vstrajnega doslednega boja. Toda tudi z dosego postopnega zboljšanja se še ne moremo zadovoljiti. Pričeti boj se nadaljuje. Meščanske stranke so morale za enkrat uvaževati zahteve združenega železniškega oboja. Ako bodo železničarji složni in pogumni in njih organizacija vedno krepkejša, bomo v najkrajši dobi lahko z gotovim in popolnim uspehom diktirali svojo voljo državni upravi in nje raznovrstnim odpirateljem in braniteljem.

V naslednjem podajamo ekscerptno poročilo o razpravah v proračunskem odseku in v državnem zboru povodom glasovanja o 17 milijonskem predlogu.

17 milijonski predlog v proračunskem odseku.

Razprava o predlogu je bila 10. Junija; prvi je govoril sođr. Ellenbogen, ki je izvajal sledeče:

Trditev, da ni zahtevane nove izdatke pokritja, ne opravičuje odklonitev tozadevnih predlogov. Država ima itak že sedaj preko 60 milijonov kron primanjkljaja, za katerih tudi ni pokritja. Ako se dovoli žganjarskim grofom milijonov nagrade in če izda finančni minister v vojaške svrhe 167 milijonov, ne da bi mu to dovolila zbornica, padajo tedaj vsi izgovori napram predlogu sođr. Tomschika. Socialno demokratična državnozborska frakcija zahteva, da naj se od 38 milijonov kron, ki jih je parlament železničarjem že dovolilo, stavi v proračun svoto 17 milijonov kron.

Ako se že hoče varčevati, naj se varčuje na militarističnih izdatkih. Koliko škoduje vojaška politika gospodarskemu in socialnemu napredku države, naj priča dejstvo, da se je od investicijske svote 130 milijonov za lokalne železnice, porabilo le en del. O investiciji lokalnih železnic ni sedaj več govora; denar, ki bi moral služiti razvoju koristne gospodarske panoge, se je porabilo za nove vojne ladje in kanone.

Enako se godi z investicijo telefonskega obrata. Uprava telefonskega obrata skuša na vse načine onemogočiti ureditev prejemkov telefonskih delavcev v smislu zahtev doseženih leta 1911. Ker je bila treba graditi novo strateško telefonsko črto na račun erarja in ker je bil zgradbeni sklad izčrpan, se je prišlo do potrebnih sredstev na jako enostaven način. Reduciralo se je število telefonskih delavcev od 700 na 400. Stalne delavce je uprava sama odpustila z opombo, da naj se za eventuelni zopetni sprejem obrnejo na centralo I, kjer bodo sprejeti po znižani dnini!

Govornik kritizira ostro nato postopanje trgovinskega ministrstva napram zavodu obrtnega nadzorništva. Zavod je treba izpopolniti in podpirati, da bo odgovarjal v vsakem oziru važni svoji nalogi.

Nato je prevzel besedo železniški minister Forster.

Omenja predvsem izdatke za starostno oskrbovalne zavode in druge dobrodelne naprave, ki so znatno narastli zlasti vsled zvišanja prejemkov.

Izdatki državno železniškega obrata so narastli za 38 milijonov; del teh izdatkov se je porabilo v svrhu mezdne in napredovalne regulacije železniškega oboja; narastli so tudi strokovni izdatki in sicer za okoli 30 milijonov; od teh se je potrosilo skoraj 24 milijonov le v pokritje pridobinskega davka. Obratni promet državnih železnic se je v zadnjih dveh letih znatno zboljšal. Vsled tega so tudi narastli izdatki na pridobinskem davku.

Tekom leta se je sklenilo vrsto odredb, ki imajo službo po eno staviti in sceniti. Zlasti se je napredovalo glede vožnih redov. Prometna možnost je zdaj lažja. Vožni čas dunajsko - krakovskega brzovlaka se je skrajšal za 40 do 50 minut. Posebno poglavje tvori varčevanje na oso je. Predvsem se je skušalo nadomestiti delo kvalificiranih delavcev s postavljenjem posebnih naprav

za mehanično poogljavanje. Poskusi so se dobro obnesli. Prihranilo se je tako mnogo na izdatkih.

Ministrstvo se je potrudilo za omogočiti popolnejšo strokovno izobrazbo uradniškega oboja z otvoritvijo posebnih železniških strokovnih tečajev. Ti tečaji bodo bolj praktičnega nego teoretičnega značaja. Otvorilo se je tudi šole za prožne mojstre. Za zadostno izšolanje prožnih mojstrov se doslej ni skrbelo. Otvoritev teh šol je bila nujno potrebna.

Nadalje poudarja železniški minister potrebo, da se reformira obliko predpisov. Sedanji predpisi so skoraj vsi sestavljeni še po starem tekstu. Nejasnost in nepopolnost predpisov onemogoča uslužbencem raznih službenih panogah pravo orientiranje.

Treba je tudi reorganizirati progovzdrževalno in treba je nadzorovalno službo, na način da bodo tehničnim organom poverjeni samo tehnični posli. Varčevati je treba tukaj zlasti na vporabi materiala. Doslej se je potrosilo za oskrbovanje progovzdrževalnih mest s potrebnim materialom, nič manj nego 60 milijonov kron. Samo obrestovanje tega kapitala je znašalo letno 2 milijonov kron. Po energični reviziji in preuredbi je bilo mogoče znižati izdatke od 60 na 40 milijonov, kar znači obenem prihranitev na obrestih za nad miliona kron.

Posebno je napredovala reforma vožnega reda tovrnih vlakov. Doseglo se je da se je hitrost tovrnega prometa skoraj podvojila. Uspehi reforme so zlasti zato velikega pomena, ker nadomestujejo obratno važna sredstva, ki bi jih bilo drugače treba pomnožiti.

Minister se nato peča z mezdmini razmerami oboja. Omenja predvsem resolucijo sprejeto v državnem zboru meseca decembra 1911 glede zboljšanje prejemkov celokupnega državno-železniškega oboja. Vrsta tozadevnih odredb se je po mnenju gospoda ministra že udejavila. Tako n. pr. odredba glede osebnega imenovanja poduradnikov uradnikom, nadalje uredba nočne službene doklade ter lokalna mezda zboljšanja delavcev. Ministrstvo je sklenilo še vrsto drugih tozadevnih odredb, ki bodo uveljavljena tekom tega leta. V to vrsto odredb spada tudi zvišanje končnih prejemkov sedanjih uradnikov VII in VI službene razreda potom podelitve doklade 400 kron, nadalje uvedba prehodnih določil za pristave III statusa v pomikalni rok ter končno podelitev volonterjem mesečnih 50 kron adjutuma.

Nadalje se bode letos tudi uvedlo zahtevano zenačenje ostrin in sicer za one poduradnike, ki bi vsled višje starosti ne mogli doseči po službeni pragmatiki najvišjo mezdo. Slugam zlasti posebnih kvalificiranih vporabnih kategorij se namerava zvišati končno mezdo. Splošno povišanje bi v tem oziru tudi ne odgovarjalo naziranju oboja.

Končno se bode tudi zboljšalo prejemke strojnega oboja in sicer po meri nagrad za varčevanje na materialu, ki se namerava zvišati in po zvišanju urnine.

Skupno se bode v drugi polovici tega leta izdalo za ureditev mezd še 3 milijone kron od zahtevanih 6 milijonov kron za to leto. Leta 1914 se bode uporabilo za zvišanje prejemkov državno

železniških uslužbencev še 4 milijonov kron in leta 1915 pa 5 milijonov. Skupno znaša svota določena v svrhu regulacije plač 15 milijonov kron. Z dovolitvijo te svote smatra vlada, da je akcija za zboljšanje mezd uslužbencev končana.

Po končanem govoru železniškega ministrstva se je javil besedi sohr. T o m s c h i k, da utemeljuje svoj predlog.

Omenja predvsem resolucijo, ki jo je predlagal ob razpravi o proračunskem provizoriju meseca decembra 1912 in ki bi jo morala vlada po sklepu odseka in državne zbornice uvaževati. Te resolucije se od strani železniškega ministrstva ni uvaževalo. Zahtevalo se je natančnega poročila o svotah porabljenih pri posameznih ravnateljstvih v svrhu regulacije mezd ter sploh zanesljivo evidenco o odredbah glede delovnega reda in napredovalnih pogojev. Tega natančnega poročila se nam ni podalo. Sicer pa vemo, kakšna je v resnici bila po želji ministrstva zadnja regulacija mezd. Železniški minister in njegov zastopnik sta deputaciji nemških socialno-demokratskih poslancev sama priznala, da so se po izvedbi regulacije napredovalni pogoji pri nekaterih ravnateljstvih poslabšali. Na tak način se je pač doseglo enakomerno mezdno napredovalne pogoje na vseh ravnateljskih okrajih. Plače delavcev na nekaterih ravnateljstvih so se nekoliko zboljšale medtem pa se je poslabšalo mezdno napredovanje delavcev pri drugih železniških okrajih, ki so si že prej priborili malo zboljšanje. Železniški minister je v svojem govoru z dne 16 decembra 1912 sam priznal, da se nahajajo delavci v zelo neugodnem položaju in da bo treba plače delavcev znatno zboljšati. Temu nasprotno se pa z izvedbo regulacije položaj delavcev še poslabša. Kako označiti tako postopanje? Mezdno napredovanje je bilo za železniško ministrstvo sredstvo dobre kupčije. Varčevalni sistem daktira od časa, ko se je pričelo izvesti toli proslavljena „zboljšanja“.

Naše konstatacije so po mnenju železniškega ministrstva „tendenciozne“. Da bi se pa skušalo ovreči naše trditve z natančnim poročilom o mezdni razmer delavcev na vseh ravnateljstvih, o tem ni govora.

Nato navaja govornik razna poslabšanja, ki so že zdaj uveljavljena in poslabšanja, ki se jih namerava izvesti. Ta del govora prinašamo v poročilu o debati v državnem zboru.

Govornik kritizira nadalje odredbo glede 50 vin. nočne službene doklade za ogibne prestavljalce. Tem uslužbencem se je sicer podelilo nezadostno doklado; se jo ni pa podelilo stalnim kategorijam. Čuvajno in delavsko osebje ne dobi nikake take doklade in ne čezurnega plačevanja.

Posledica varčevalnega sistema je tudi nameravana uvedba premijskega sistema v premikalni in skladišni službi. Premijski sistem bo pač koristil že-

lezniški upravi, bo pa hudo škodoval osebje. Prvi poskusi z novim sistemom so bili za delavce vse drugo kot ugodni. Prav nič boljšega ne obeta akordno delo, ki se ga namerava uvesti po državno železniških delavnicah. Delavci v tistih delavnicah protestirajo proti zopetni uvedbi akordnega sistema.

Izvedba 17 milionski predloga bo vsaj deloma omogočila saniranje neznosnih službenih in plačilnih razmer delavcev. Naj se ne trdi, da ni pookritja za novi izdatek, kjer se meče ogromnih milijonov militarizmu v žrelo, mora biti tudi nekaj milijonov za omogočiti bolj človeško življenje neštevilnim koristnim državnim delavcem. Če se hoče tudi varčevati, naj se varčuje na dijetah raznih kontrolnih organov 7 milijonov kron se je v to svrhu potrosilo samo v pretečenem letu.

Protestira nadalje proti najnovejšemu sistemu uvedenem na nekaterih ravnateljstvih, kjer se zahteva od uslužbencev, da mora povedati kateri organizaciji pripada ter končno stavi predlog, ki zahteva sestavo natančnega poročila glede odmerjenih mezdni zboljšanj in mezdni napredovanj na posameznih ravnateljstvih.

Nato je še govoril poslanec sohr. S e i t z, ki je tudi zagovarjal in podpiral Tomschikov predlog.

Kakor rečenože bil predlog z 27 glasov proti 12 odklonjen. Predlog poslanca sohr. Diamanda glede izvedbe službene pragmatike in zboljšanja prejemkov pogodbenih nastavljenecv, poštinih nastavljenecv in državnih delavcev, je tudi s 26 glasovi proti 20 odklonjen. Vlada je izdale komunikate o določitvi 15 milijonov kron, ki se jih bo postopno porabilo v svrhu mezdne zboljšanja državno železniških uslužbencev.

Tomschikov predlog v plenumu zbornice.

Po odklonitvi predloga v proračunskem odseku je sohr. Tomschik utemeljeval svoj manjšinski predlog v plenumu državne zbornice.

V tretjič že — pravi referent — mi je čast zagovarjati v zbornici moj manjšinski predlog. Znano je stališče vlade napram 38 milionskim predlogu, ki ga je parlament odobril. Od določene svote se je porabilo le 21 milijonov; za 17 milijonov je vlada, ki ni uvaževala sklep zbornice, ostala železničarjem dolžna. Vprašanje je seveda tudi, če se je onih 21 mil. resnično porabilo. Po raznih pritožbah osebja, ki prihajajo od vseh ravnateljskih okrajih in po razburjenosti, ki vlada med uslužbenci vseh kategorij, zlasti pa med delavci; je dvomiti, da bi se bilo v resnici omenjeno svoto porabilo v prave namene. Dejstvo je, da so se razmere na železnicah v splošnem poslabšale. Delavcem se je obljubilo zboljšanje; v resnici pa so se jim delovni, napredovalni pogoji poslabšali. Enako se godi z drugimi kategorijami. Navsezadnje se vsiljuje prepričanje, da nimajo resolucije in sklepi zbor-

nice nikake veljave predvsem za vlado samo. Ministrstvo noče izpolniti sklepe parlamenta. Tako postopanje znači kršitev temeljnih zakonov ustavne države.

Ko se je zahtevalo še ostalih 17 milijonov, je vlada pričela žugati s paragrafom 14. Žuganje s paragrafom 14 je sicer le služilo namenom meščanske državnozbornske večine, ki ni bila ravno pripravljena ugoditi zahtevam železničarjev. Imeli so tako pretvezo za zagovarjati svoje izdajstvo.

Trditve, da ni za nove izdatke pokritja se s sedanjo politiko vlade nikakor ne vjema. Če imamo dovolj milijonov za nepotrebne stvari, zakaj naj bi se odrekli ravno sredstvom, ki imajo ublažiti pomanjkanje pri tisočih delavskih družinah? Če je dovolj denarja za militarizem, ga mora biti nekoliko tudi za državne delavce.

Sedaj se je sicer podelilo železničarjem postopno zboljšanje 6 milijonov kron za to leto, 4 milijonov za prihodnje leto in 5 milijonov za leto 1915. Tako postopno zboljšanje ne more zadovoljiti zahtevam vsega osebja. Če je regulacija mezd po porabi svote 21 milijonov tako slabo izpadla, je tem manj upati, da se bodo razmere sanirale sedaj, ko razpolagajo uprave z manjšo svoto, ki jo je porabili postopno v dobi treh letih.

Novi mezdni red, ki je pravkar izšel, daje pravi obris poslabševalne politike, ki jo sistematično in v vseh ozirih izvršuje državno železniška uprava. Po novem mezdnom redu bodo profesionalisti napredovali vsake tri leta za celih 20 vin. in delavci vsake tri leta za 10 vin. Če se primerja te napredovalne pogoje s pogoji, ki so bili doslej v veljavi pri raznih ravnateljstvih, vidimo, da so tukaj delavci in profesionalisti znatno oškodovani. Vse kaže, da je železniška uprava izrabila ureditev mezd predvsem v svojo korist in da je bila upravi ta ureditev povod izvrstni kupčiji. Kar velja za mezdni red, velja tudi za delovni red. Skladiščnim in postajnim delavcem se je po novem delovnem redu odvzelo proste plačane dneve v mesecu; delavcem progovzdrževalne službe se je podaljšalo delovni čas, itd. Znižalo se je nadalje plačevanje nočnega čezurnega dela. Še bolj je pa čutili poslabševalni sistem ob neprestanem reduciranju osebja pri čemur se ni povabilo tudi stalne delavce zopet premestiti v nestalne. Sploh se hoče tudi število stalnih delavcev znatno reducirati. To je mogoče tudi vsled tega, ker se razmerje stalnih delavcev še ni pojasnilo, tako da je mnogo delavcev, ki so po 10 ali 20 let na železnici, ki še ne vedo, če so pravzaprav stalni ali nestalni delavci.

Leta 1908 se je obljubilo, da se bode število normiranih mest zvišalo. Toda tudi ta obljuba je ostala neizpolnjena. Tozadevne odredbe še ni bilo izdane. Zanimivo je tudi poglavje o poslabšanju službenih turnusov premikalnega, čuvajnega, vožnjo nadzorovalnega, vlakospremljevalnega

PODLISTEK.

Predpisi za prometno službo.

(Dalje.)

ODDELEK XII.

Spremnje listine vlakov.

Člen 96.

Urniki.

1. Pri vsakem vlaku se mora voditi urnik, ki mora vsebovati od kraja odhoda do kraja kamor je namenjen, razločen in resničen opis dejanske izvedbe prometa z vsemi odstopi od vožnega reda in navedbo vseh dogodkov med vožnjo.

Člen 97.

Vsečina in vodstvo urnikov.

1. Urnik mora obsegati sledeče podatke:

- Natančno označbo vlaka, prometne proge in datuma istega dne, tekom katerega po vožnem redu odide vlak iz izhodne postaje, ali pa iz postaje, kjer se menja urnik.
- ime in službeno lastnost službeno ali izven-službeno vožečega strojnega in vlakospremnega osebja poleg proge, na kateri se opravlja služba, ali pa se vrši vožnja brez službe
- označbo lokomotiv, tenderjev in snežnih plugov poleg proge, na kateri so pri vlaku.
- Imena postaj (izogibalšč) in postajališč, v kolikor v poslednjih vlak obstane.

e) vožni čas od postaje (izogibalšč, postajališča) do postaje (izogibalšč, postajališča) ter čas prihoda, postanka in odhoda na posameznih postajah (izogibalšč, postajališč, kakor tudi morebitno prekoračenje časa vožnje in postanka ter skrajšanja.

f) Pri enotirnem prometu označbo vlakov, s katerimi se je sestel (križal ali jih prehitel) na postajah (izogibalšč).

g)tevilo voz in oši.

h)število v vlaku se nahajajočih potnikov.

i) tara, čisto in kosmato težo vlaka.

k)težo, ki jo je treba zavirati in resnično zavrti težo.

l)toplinske in vremenske razmere.

m)morebitne zamude in njih vzroke.

n)potrdilo izhodne in osobno-menjalne postaje, ter tiste postaje (izogibalšč) kjer je vlak po znamenju za uravnanje ur najprej postal, da imata strojevodja in vlakovodja uravnani uri.

o)naznanilo izvenrednih vlakov potom znamenj na vlaku.

p)druge odredbe in pripombe.

q)seznam pri vlaku se nahajajočih vlakospremnih predmetov.

r)razločen podpis vlakovnega odpravnika.

2. Pri vlakovnem osebju je navesti ime in priimek, pri vlakospremljevalcih pa še vrhutega številke zavornih voz, ki jih morajo zasesti; pri vlakih z osobno odpremo številke osebnih voz, ki so odkazani vsakemu sprevedniku za nadzorovanje.

3. V točki 1. pod a, b, c, d, g, h, i, k in q navedene podatke mora v urnik vpisati vlakovodja, pod j, l, n, o, in r navedene pa vlakovni odpravnik. Pod e in m navedene podatke, v kolikor se tičejo proge mora vpisati vlakovodja, v kolikor pa se tičejo postaje, pa vlakovni odpravnik.

Pod p navedene odredbe in pripombe vpiše v splošnem vlakovni odpravnik, pripombe o dogodkih na progi pa vlakovodja.

Vlakovni odpravnik mora vpisati čas prihoda in odhoda po svoji lastni uri, ki mora vedno biti uravnana natančno po uri pri brzojavnem aparatu.

Pri tej priliki mora vlakovni odpravnik svojo uro primerjati z uro vlakovodje in morebitno razliko označiti v urniku.

Vlakovodja ni nikdar upravičen izpreminjati navedbe časa, ki jih je vpisal vlakovni odpravnik; temu nasproti postaviti mora le na svoji uri opažen čas.

4. Če na medpostajah ne znaša postanek ljudi vožečega vlaka več kot 5 minut in tovrnega vlaka več kot 15 minut, morejo izostati vpisi v urnik in podpis od strani vlakovnega odpravnika. Le-ta mora potem po svoji uri naznaniti vlakovodji čas prihoda in odhoda ter na postaji (izogibalšču) izvršena križanja (prehitevanja, dodajih vlakovodja vpiše v urnik.

Pri lokomotivnih vlakih, pri katerih izvršuje strojevodja dolžnosti vlakovodje, mora vse vpiše v urnik na vsaki postaji (izogibalšču) s postankom izvršiti vlakovni odpravnik.

5. Vzrok zamude mora biti jasno in nedvoumno naveden.

in strojnega oboja. Reduciralo se je tukaj na vsej črti število službenih skupin in do skrajnosti podaljšalo turnuse itd. Sploh zahtevajo razmere na državni železnici temeljito spremembo. Sedanja politika varčevanja na škodo oboja bo rodila najhujši in neprepredljivi odpor. V interesu železnškega obrata je, da se službeno razmerje povoljno uredi.

Na vsak način pa je dosega tudi nezadostnega zboljšanja, ki se ga dovoli železničarjem predvsem uspeh našega konsekventnega in vztrajnega boja, ki je prisilil državnozborsko nacionalistično in krščansko socialno večino v ugoditev vsaj postopne regulacije plač. Toda po lastni skušnji vemo, da ne more biti taka politika postopnega zboljšanja oboja koristna. Mi vstrajamo pri stavljenih zahtevah. — Končno priporoča govornik sprejem predlog. Večina ni priporočila uvaževala. Tega se mnogo ne čudimo. Meščanski poslanci so od nekdanj sovražniki zavednega železniškega oboja. Tega naj se železničarji ob vsaki prilike spomnijo. —

Sredstva so tu.

Poslanec sodr. Diamand piše v osrednjem glasilu nemških sodrugov sledeče :

Predlog glede odmere potrebnih denarnih sredstev za zvišanje prejemkov uradnikov, poduradnikov, državnih slug, dekretov in pogodbenih nastavlencev, poštinih nastavlencev, državnih delavcev ter uslužbencev in delavcev državnih železnic (predlog Tomschik) po meri službene pragmatike in po sklepu državne zbornice, iz prebitkov proračuna za leto 1913, sem v mojih izvajanjih na seji državne zbornice dne 13. junija obširno utemeljeval.

Vsled tesne oblike uradnega poročila in morda tudi vsled pomanjkanja prostora v dnevnikih niso javnosti te dosti važna utemeljevanja dobro znana ; zdi se mi zato primerno jih tukaj izpopolniti.

Osrednji računski zaključek najvišjega računskega dvora za leto 1911 — za leto 1912 izide komaj koncem tega leta — izkazuje na rednih dohodkih prebitek 163 milijonov kron nad svotami vpostavljenim v proračunu in sicer : Loterija 3.5 milijonov, davek na vožne listke 3.5 milijonov, tobak 11.3 milijonov, colnina 40.3 milijonov, neposredni davki 15 milijonov, užitinski davki 44 milijonov kron itd. Prirastek na dohodkih v posameznih letih ni enakomeren pač pa stabilen. V zadnjem desetletju izkazuje povprečno na posrednih davkih 3.2 odstotkov, na neposrednih brez colonine, 36.4 odstotkov ; leta 1911 3.66 odstotkov na neposrednih in 7.08 odstotkov na posrednih.

Če se vsled poštne manipulacije izjemoma (glej člen 146) prekorači redni postanek, je s tem povzročeno zamudo navesti in od dotičnega poštne organa zahtevati potrdilo.

6. Če se vlak iz kateregakoli vzroka ustavi na progi, mora vlakovodja vestno zabeležiti kraj po kilometrih in desetinkah kilometra, kakor tudi čas ustavitve, postanka in odhoda, potem morda oddana zvonilna znamenja in vzrok ustavitve.

Tudi ustavitve pri kakem prostoromejnem znamenju, predznamenju, uvoznem, razdaljnem, smernem, potnem ali izvoznem znamenju se mora zabeležiti.

V vsakem takem slučaju je navesti vožni čas, preračunan po odhodu in prihodu.

7. Med „splošne pripombe“ je navesti sledeče :

- nezaprte zatvornice ;
- slaba mesta na železnici ;
- oddajo zvonilnih znamenj iz proge ;
- vse nedostatke glede na razsvetljavo signalnih sredstev ;
- lokomotive in vozovne poškodbe, pomanjkanje ali poškodbe vlakoopremnih predmetov, ki jih glasom predpisov št. XXX I ni navesti v seznamu o vozovnih pomanjkljivostih V. in Z. obrazec št. 55 ;
- pomanjkljivo delovanje naprave za merjenje brzine, ali pa nje pomanjkanje radi poprave ;
- nezgode in izvenredne dogodke ;
- taka naznanila, ki so po drugih predpisana za vpisovanje v urnik.

8. Pri dogodkih se nezgodah in izvenrednih dogodkih se mora vselej takoj navesti v urniku uro in minuto dogodka.

Ako vzamemo za podlago dejanske dohodke leta 1911 in dodamo tem povprečje desetletnega prirastka za leta 1912 in 1913, tedaj dobimo dohodek odgovarjajoči tudi najbolj opreznim preliminarjem.

Temu primerno bi moralo biti vpostavljenih v proračunu za leto 1913 405 milijonov neposrednih davkov ; vpostavljenih pa je le 392 milijonov ; torej preostaja še 13 milijonov.

Pri posrednih davkih bi moralo biti vpostavljenih 454 milijonov ; ali tudi tukaj je vpostavljenih le 402 milijonov kron. Tukaj ostane celih 52 milijonov. Če se omejimo tudi le na prebitek posrednih in neposrednih davkov, brez ozira na dohodke loterije, colnine, tobaka itd., ostane znesek 65 milijonov kron, s katerim parlament se ne razpolaga. Ta prebitek sme vlada po svoji volji porabiti ; parlament bo razpolagal s to svoto šele pri sklepanju provizoričnega proračuna drugega polletja, ker bo vlada šele tedaj predložila parlamentu zahtevani naknadni kredit.

Ni izključno, da bi pri izdatkih proračuna nastopile prekoračenja ; toda dolžnost državne zbornice je skrbeti za redne izdatke proračuna h katerim spadajo tudi v obliki zakona ali resolucije nameravana zboljšanja prejemkov državnih nastavljencev. Ako bodo nastala prekoračenja, ki ne morejo biti v proračunu predvidjena, naj si tedaj državna blagajna v slučaju nezadostnega prirastka na dohodkih poišče nove vire, za takozvane uradniške predloge je popolno zadostnega pokritja.

Predlog Tomschika zahteva letno 17 milijonov, predlog Diamanda pa 20.2 milijonov kron, skupno 37.2 milijonov. Večji dohodki za drugo polletje 1913 znašajo 18.6 milijonov, večji dohodki pravilno vpostavljenih davčnih dohodkov od 1. julija do 31. decembra pa 26 milijonov. Zaostane torej, ker se bodo zvišali službeni prejemki po odmeri državno - zbornskega sklepa, prirastek 7.4 milijonov na davčnih dohodkih, brez ovira na številni prirastek drugih državnih dohodkov.

Na nevarnem tiru.

zaplenjeno

9. Vsako pripombo v urniku mora razločno podpisati tisti, ki jo je vpisal.

Urniki je pisati s trdim svinčnikom.

10. Vpisov v urnik se ne sme nikoli brisati ali pa tako prečrtati, da bi postal prvotni vpis nečitljiv.

11. Predstojeca pravila o vodstvu urnika veljajo tudi za lokomotivne vlake, pri katerih izvršuje strojevodja ob enem tudi službo vlakovodje.

12. Vlakovodja je obvezan, da strojevodji na zahtevo dovoli vpogled v urnik.

13. Na dvojnotirnih progah z zelo gostim lokalnim prometom morejo z dovoljenjem c. kr. železniškega ministrstva nastopiti olajšave v uredbi in vodstvu urnikov.

Člen 98.

Vsebine in vodstvo vozovnih izkazov.

1. Vozovni izkazi, ki so podlaga za natančno izračunavanje tare, čiste, in kosmate teže vlakov, tvorijo prilogo urnikom.

2. Vsakemu vlaku na izhodni postaji, ali pa na postaji kjer se menja urnik je dodati vozovni izkaz.

3. Vozovni izkazi morajo razven datuma in natančne označbe vlaka ter natančnejše označbe voz (lastninske znake, serije in številke) obsegati še sledeče :

Lastno težo voz in čisto težo, nje kakovost, potem število vozovnih osi, kraj kamor so hame-njeni in postajajo, kjer se vozove doda in od-stavi.

Zavorni vozovi morajo biti označeni s podčrtanjem njih številke. Poleg voz je navesti tudi

številke (imena) v vlak uvrščenih, za službo pripravljenih, poltoplih ali mrzlih lokomotiv, tenderjev ali snežnih plugov.

4. Vozovni izkazi morajo biti na izhodni postaji vlaka, ali pa na postaji, kjer se menja urnik, sestavljeni tako, da so vozovi navedeni po možnosti v isti vrsti, kakor so uvrščeni v vlak, pričenši od signalnega voza.

Na medpostajah dodane vozove je po vrsti sprejeti v vozovni izkaz.

5. Lastno težo voz je čitati na stranskih stenah, ali pa če tam ni napisana, iz podolžnih tramov.

Nastavke teže, ki morajo biti razvidni v vozovnih izkazih, je navesti v celih in desetinkah tone.

Težo poltoplih ali mrzlih lokomotiv, tenderjev in snežnih plugov ter kot prevozno blago oddanih, na lastnih kolesih tekočih vozil je istotako navesti.

Pri tovorih, katerih čisto težo se preračuna po gotovih enotnih težah, je vporabljeni tabela 16. dodatka voznorednim knjigam.

Končno je navesti taro, čisto težo, in iz teh izhajajočo kosmato težo vlaka.

6. Ker noben vlak ne sme oditi iz izhodne postaje, dokler ni dognana njegova kosmata težo, mora vlakovni odpravnik skrbeti za to, da se pravočasno konča sestava vlaka in odda tovarne papirje zato poklicanemu vlakospremljevalcu.

Člen 99.

Nakazanje tovara na medpostajah.

1. V tem nakazanju določi dispozicijska postaja tovor, ki ga je vlaku dodati na medpostajah lastne dispozicijske proge.

z a p l e n j e n o

Nov mezdni red.

(Konec).

Ad § 3.

V dodatku meznega reda je označiti :

- a) krajevne temeljne mezde ;
- b) Okrožne temeljne mezde ;
- c) one temeljne mezde, katerih posebna določitev je dopuščena po določbah meznega reda, kakor na primer za vlakospremljevalce, kurjače-ključavničarje itd.

Vsako spremembo temeljnih mezd je v bodoče sporočiti c. kr. železniškemu ministrstvu.

Ad a) krajevne temeljne mezde na skupnih postajah naj bodo v bodoče enake. V to svrhu se je medsebojno sporazumeti z vpoštev prihajajočimi ravnateljstvi ; spremembo temeljnih mezd na skupnih postajah se ne more enostransko in le potom enega ravnateljstva izvesti. V to svrhu se zopet opozarja na tozadevne določbe uradne okrožnice št. 58.819 ex 1911.

Ako se med dvema ravnateljstvi ne more doseči sporazuma, je vprašati železniško ministrstvo za odločitev.

Okrožne temeljne mezde so neodvisne od krajevnih temeljnih mezd kakor tudi od temeljnih mezd obmejnega okrožja prožnega mojstra.

Glede temeljnih mezd prej označenih pod točko c) je vpostaviti enotnost le v toliko, da ima dotični delavec opravljati službo na istem postajnem kraju oziroma na isti progi.

Plačevanje prtljagonoscev sledi po pogodbah oziroma po normah veljavnih pri c. kr. ; ozirati se je pa tudi pri temu na splošna načela meznega reda. Mezdo je po možnosti odmeriti tako, da ne prekorači splošni zaslužek prtljagonosca izmere splošnih prejemkov stalnega delavca enake službene starosti.

Pri sestavi plačevalnih norm pomožnih risarjev in enakih v pisarstvu vporabljenih pomožnih moči, je bilo merodajno uvaževanje, da morajo biti isti, uvaževanje njihov poseben način vporabe, deležni kot delavci posebnega postopanja. V splošnem naj bodo ti po možnosti enaki stalnim delavcem in je vporabljeni norme za stalne delavce v kolikor mogoče tudi za nje.

Ad B. Za delavce nerokodelce določena temeljna mezda tvori obenem plačilo za profesionaliste. Določitev gotovega zneska, ki bi omogočil podelitev profesionalistom začetne plače višje od prej omenjene temeljne mezde, se je vsekakor izogibati. Pri odmeri začetne plače profesionalistov se je predvsem ravnati po razmerju ponudeb in vprašanj in po uvaževanju zmožnosti posa-

Člen 100.

Postopanje, če se urnik ali kakšna njegovih prilog izgubi med vožnjo, ali pa če postane nerabna.

1. Če se med potjo izgubi urnik, mora vlakovodja za progo, ki jo ima še prevoziti, na zunanji strani tega urnika je navesti, da se je izvirnik za prevoženo progo izgubil.

Na isti način je postopati glede na priloge urniku.

Na novo napravljen urnik mora vlakovodja glede na proge, za katere manjka izvirni urnik, resnici odgovarjajoče izpopolniti kolikor mu je možno.

2. Na bližnji postaji (izogibalšču) se mora brezpogojno obstati in vlakovni odpravnik mora v novi urnik vpisati vse tiste v ise, ki vplivajo na varen in brezhiben promet vlaka. Vlakovni odpravnik mora ukreniti potrebno, da se najde urnik.

Izgubljen vlakovna naznanila mora vlakovni odpravnik te postaje nadomestiti. Če pa to ni mogoče, mora pozvati dotično dispozijsko postajo na novo naznanilo.

3. Urnike ali druge priloge, ki morda postanejo nerabne, je istotako nadomestiti z novimi izgotovljenimi ; prve pa je na vsak način oddati z novimi vred.

(Dalje prihodnjič.)

meznega profesionalista ; odmero izvrši v okvirju predpisov meznega reda službeno predstojništvo.

V ostalem se c. kr. dovoli, da za svoje službene področje sestavi začetni obris za profesionaliste, ki ima služiti službenim predstojnikom samo kot notranji pripomoček za odmero začetne plače, ki se ga pa ne objavlja. Vsaki taki obris služi le kot navodilo od katerega se sme službeno predstojništvo oddaljiti. Na skupnih postajah kjer se nahajajo profesionalisti dveh ali več ravnateljstvih se sestava obrisa vrši sporazumno z vsakim prizadetim ravnateljstvom ; nastavke ravnateljstva, ki ima na skupni postaji največje število profesionalistov, je smatrati merodajnim.

Kurjači - ključavničarji dobijo po možnosti enotno za ves ravnateljski okraj odmerjeno temeljno mezdo. Ako bi bilo vendar potrebno z ozirom na krajevne razmere druga odmera, tedaj je temeljno mezdo tako stopnjovati, da ne bode ovrhana poznejša uvrstitev kurjačev-ključavničarjev k strojevodnim pomožnim pripravnikom, oziroma njih poznejša stabilizacija.

Plače kurjačev-ključavničarjev je po možnosti nastaviti nizke, ker ti uslužbeni uživajo navadno znatne stranske prejemke in ker navadno ne manjkajo ponudbe za taka mesta.

Ad C. Pri sprejemanju pomožnih delavcev se imajo službeni predstojniki ozirati edino na razmerje ponudeb in vprašanj, na način, da se za nujna dela dobi takoj delavce. Vsled lokalnih razmer so mogoča mezda višja od okrožne temeljne mezde ; službeno predstojništvo ima o takih slučajih poročati c. kr. in c. kr. ma v tem oziru nadzorovati postopanje službenih predstojnikov.

Ad D. Uvaževanje, da tvorijo službene razmere pomožnih poduradnikov in pomožnih slug prehod iz meznega v plačilno razmerje in da je to razmerje različne trajnosti, se stalnih plačilnih norm za te pomožne uslužbenice ni določilo.

C. kr. je prosto določiti glede načela plačevanja omenjenih pomožnih uslužbenecv lastno notranjo odmero, pri čemur je pa po možnosti uvaževati tozadevno razmerje pri sosednjih ravnateljstvih.

Plačevanje in morebitno napredovanje pomožnih poduradnikov in pomožnih slug se vendar redoma vrši po izmeri, ki ne otežkoča stabiliziranje po začetni plači.

Načela glede plačevanja omenjenih pomožnih uslužbenecv se poleg tega po možnosti prilagodi načelom veljavnim za stalne delavce in je po možnosti preprečiti razliko v plačevanju in napredovanju stalnih delavcev in pomožnih poduradnikov, oziroma pomožnih slug.

Razglasitev načel za odmero mezd pomožnih poduradnikov in pomožnih slug je v splošnem opustiti, ker je plačevanje z ozirom na prehodne razmere v prvi vrsti odvisno od presojanja posameznih slučajev.

Ad I. Mezda invalidnega ali manj zmožnega delavca ne sme skupno morebitno pokojnino istega znašati več nego mezda polnoveljavnega delavca enake vporabe.

Ad § 4.

Glede odmere dodatkov veljavnih za službena mesta ima c. kr. v smislu mej določenih v uradnem odloku z dne 20. marca 1912, št. 9046 samostojno postopati in je vsakemu službenemu predstojniku samo za njegovo službeno mesto sporočiti potom posebnega odloka največjo izmero dodatkov, ki jo je določilo c. kr.

To od c. kr. posameznim službenim mestom posebno sporočeno izmero največjih dodatkov sme službeno predstojništvo naznaniti tudi podrejenim delavcem. V ostalem se je razglasitvi dodatkov izogniti.

V interesu rednega prehoda povodov uvedbe mezdnih dodatkov je določiti, da se ne zmanjša plačevanje onih delavcev, ki so dobivali pred 1. januarjem 1912 za posebno vporabo višjo mezdo ali mezdni dodatek, ki jim je ostal po tostranski vporabi tudi v slučaju manj vredne vporabe. Ako je torej v bodoče smatrati tudi en del mezde teh delavcev kot dodatek, se sto omenjenim delavcem prepusti tudi v slučaju manj vrednega posla. Za delavce, pred 1. januarjem 1912 dobivajoči ali ne v smislu sedanjih predpisov meznega reda mezdne dodatke, kakor tudi

za vse po 1. januarjem 1912 sprejete delavce, je vporabljeni to zadevne določbe meznega reda.

Ad § 5.

Ako niso bile odobrene prehodne določbe tuuradnega odloka, z dne 10. julija 1912, št. 13.896, sledijo napredovanja po normah določenih v meznem redu. Glede pomožnih risarjev, pomožnih pisarjev in drugih pomožnih moči, naj bo njih napredovanje enako ostalim delavcem nerokodelcem. V slučaju posebno dobre vporabne zmožnosti se dotičnemu uslužbencu po predlogu službenega predstojnika potom ravnateljstva podeli izredno mezdno zboljšanje.

Ad § 6.

Če je menjava načina posla, službene panoge ali službenega mesta trajna ali le začasna, je redoma presojati po posameznem slučaju.

V splošnem je smatrati za trajno menjavo, ki nastopa za vedno ali za nedoločeno dobo.

Za začasno menjavo, ki traja do določenega ali domnevanega roka ; ako nastanejo potem okolnosti, ki nedoločeni rok podaljšajo, je smatrati menjavo za trajno.

Kot večkratno je smatrati ponovno menjavo delavcev vporabljenih začasno pri raznih službah izven njih navadne vporabe (n. pr. periodična pomoč pri turnusih).

V splošnem se je pa v interesu enake odmere službe in plačevanja delavcev po možnosti izogniti menjavam ; c. k. ima v tem smislu uplivati na službene predstojnike.

Ad § 7.

Ni prezreti, da je delavcem odpuščenim vsled pomanjkanja dela zaračunati pri napredovanju rona polletja (1. januarja — 1. julija — 1. januarja oziroma 26. decembra — 26. junija — 26. decembra), ko je dotični delavec nepretrgoma služboval.

Na ta način bodo samo resnično trajno zaposleni delavci, ne glede, če so „stalni“ ali „nestalni“, deležni napredovanja in bo tako razlika v mezdah teh delavcev in onih, ki niso trajno zaposleni, tekom časa samo posebi nastala.

Ad § 8.

Normalne odloke doslej veljavne za odmero prispevkov, ki jih plačujejo dninarji z znižano ali menjajočo dnino, provizijskemu skladu in bolniški blagajni in sicer :

Odlok generalnega ravnateljstva z dne 24. februarja 1892, št. 26.157 (zbirka I, del III št. 59) ;

Odlok železniškega ministrstva z dne 26. aprila 1905, št. 14.671 (zbirka I, del III št. 60) ;

Odlok železniškega ministrstva z dne 18. januarja 1906, št. 45.041 ex 1905 (zbirka I, del III. št. 154) ;

se razveljavi in se je v bodoče ravnati po odmeri določb § 8 meznega reda.

Ad § 9.

Pri eksekutivnih službenih mestih je voditi natančni seznam menjajoče mezde delavcev, ki ga je dodati temeljnemu listu bolniške blagajne, dotičnega delavca. Na tem seznamu je označiti dobo in izmero vsakega napredovanja ali drugo mezdno zvišanje, kakor tudi število letnih polovic, ki se ni iz kakršnegakoli vzroka uvaževalo. Primerjaj tuuradni odlok z dne 11. januarja 1913, št. 1166).

K dodatku.

V tabelah o krajevnih temeljnih mezdah dodanih meznemu redu je postajne kraje polnoštevilno navesti ; skupne postaje je navesti tudi tedaj, če tam ni sedaj zaposlenih dninarjev c. kr. Tabele o krajevnih temeljnih mezd je sestaviti skupno z vsemi v poštevi prihajajočimslužbenim panogam in je v interesu enotnosti, da se to tabelo kakor tudi tabelo o okrožnih temeljnih mezdah sestavi po vzorcu I. in II. podanim v odloku z dne 22. januarja 1912, št. 58.819 ex 1911.

redloge glede prehoda iz dosedanjih mezdnih razmer v nove mezdne norme predložene od strani c. kr. po zgornj navedenim poročilu, se odobri.

Glede prehoda napredovalnih pogojev veljavne določbe tuuradnega odloka z dne julija 1912, št. 13.89.

C. kr. . . . se naroča, da po predstojećih navodilih izvrši razglasitev mezdnege reda.

c. kr. železniški minister

Forster l. r.

Parlamentarno delovanje.

Šest let je pravkar poteklo odkar se je sešel prvi ljudski parlament izvoljen na podlagi splošne neposredne volilne pravice. Milijone ljudskih volilcev je spremljalo z upanjem in pričakovanjem prvo četo ljudskih zastopnikov poslanih v državni zbor, da tam nadaljujejo delo socialnih, gospodarskih in političnih reform. Nad deset let se je avstrijski proletarijat vneto bojeval za doseg volilne pravice. Na neštevilnih shodih in kongresih, potom javnih demonstracij in manifestacij je delavstvo zahtevalo biti deležno ustavnega življenja. Volilne pravice se ljudstvu ni hotelo priznati. Ali ko je nastala ruska revolucija, ki je oživila med evropskimi delavskimi sloji bojni duh in pogum, je pričelo tudi avstrijsko ljudstvo zahtevati še bolj glasno in odločno svoje konstitucijske pravice. gospodujoči razred se zdaj ni upal upreti složni, odločni volji novega političnega faktorja.

Pod uplivom vedno silnejšega in energičnejšega pritiska zapostavljenih mas, je morala vlada preklicati svoj nekdanji „Nikoli!“. volitve so bile razpisane; širši ljudski sloji so bili zdaj deležni političnih pravic. Zavedno delavstvo je volilo svoje socialno demokratične poslance. Pričakovati je bilo spremembo političnih, gospodarskih in socialnih razmer v državi. Nova zakonodaja naj bi omogočila kulturni in razredni socialni razvoj proletarskih in kmečkih mas. Novo politično življenje je nastalo; življenje boja in pričakovanja. Razredni boj se ni več bil samo na gospodarskem polju; prenešen je bil tudi v politične institucije.

Je bilo delovanje parlamenta takšno, kakršno bi smelo biti? Ni bilo! Narodnjaške homatije so našle v parlamentu po uslugi vlade ugodna tla. Vemo tudi zakaj. Zastopniki delavstva so zahtevali izvedbo gospodarskih, delavsko-varstvenih predlogov, izpopolnitev socialne politike, razširjenje politične svobode itd. Tak politični program državnih reform je bil koristen delavstvu, ki je tudi na podlagi tega politično socialnega programa volilo socialistične poslance. Ni bil pa po godu meščansko kapitalistični državnozbornski večini in tudi ne vladli sami. Da se paralizira uspešno delovanje socialno-demokratičnih poslancev, ki so z vso energijo nastopili proti brezvestni politiki narodnjaških in klerikalnih strank, se je čutilo potrebno prenesti v državni zastop nacionalne prepire, ki jih je v prvi vrsti vlada samo izrabljala v svoj prid. Mesto dela socialnih reform, večno, sistematično zabavljanje večine, ki je prikrivala svojo nedelavnost z vsakokratnimi hrupnimi nastopi v zbornici.

Parlament je postal po zaslugi nacionalcev in klerikalcev vsakdanji teakter, kjer so se vrstili razni politični žonglerji, ki so neprestano ponavljali svoje nespodobne komedije. Naj se tedaj čudimo, če izkazuje bilanca o parlamentarnem delovanju meščanskih strank klavrne uspehe?

Dosedanji nepovoljni uspeh delovanja ljudskega parlamenta nas ne sme motiti v presojanju važnosti, pomena in koristi ljudskega parlamenta. Državni zbor zamore uspešno delovati in odgovarjati svoji veliki nalogi le kadar se večina članov tega parlamenta zaveda naloge največjega državnega javnega zastopa in je tudi v smislu postavljenega programa kosekventno in pošteno izvajala. Zastonj bi bilo pričakovati takega pojmovanja naloge državnega neposrednega zastopa pri eksponentih sedanje večine. Sedanje kapitalistično večino sestavljajo zastopniki kapitalistov, ki se tudi kot taki zavzemajo predvsem za interese kapitalistov. Dokler bodo imeli v državnem zboru glavno besedo taki zastopniki, ne bode tek parlamentarnih razmer drugačen. Treba je predvsem zdrobiti premoč nacionalističnih in klerikalnih strank. Delavstvo si je znalo izvojiti splošno volilno pravico; tega sredstva razrednega političnega boja naj se zdaj uspešno poslužuje, da porazi koalicijo braniteljev izkoriščajočega in pobijajočega kapitalizma.

Mens sana in corpore sano

Socialistom se gre le za trebuh in za nič drugo: tako se je že od nekdaj trdilo in se še trdi.

Meščanski „ideologi“ so skušali tako obrekovati in zasmehovati pristaši stranke, ki združuje milijone in milijone zatiranih v boju proti kapitalističnemu izkoriščanju, da pribori delavstvu bolj človeške življenjske pogoje.

Pa naj bode tudi socializem vprašanje trebuha!

Povejte vendar modri zagovorniki meščanskega „idealizma“: so morda potrebe želodca takega značaja, da se jih sploh ne sme vpoštevati?

V tem oziru se dovoljujemo imeti svoje nazore. Je neki organ človeškega organizma, ki služi najvišjim ciljem človeške misli, ki izvršuje najostrejšo nadzorstvo nad načinom in načelam življenja: organ brez katerega bi ne bilo luči resnice in kulture in ta tako eminentno spiritalni organ je v najneposrednejši stiki odvisnosti z močjo navadnega materialnega želodca. Le v tolikem deluje prvi organ v kolikem je drugi preskrbljen. Očitek, da je socializem le vprašanje želodca je lahko ovreči. Med našo organsko naravo in našimi najvišjimi intelektualnimi funkcijami je najozkejša vez. Človeški um ne more biti zdrav in ne more delovati, če je telo bolno in zlasti če je „trebuh“ prazen. *Mens sana in corpore sano*. In telo je zdravo le ako preživlja zadosti redilne snovi. Zahteve želodca so neodložljive. Temu se morajo ukloniti vse druge želje, vse druge dolžnosti.

Kadar se tudi, da je socializem le vprašanje želodca se hoče z drugimi besedami povedati, da se gre socialistom le za pridobiti ljudstvu nekaj boljših materialnih pogojev in nič drugo. Po mnenju zatirateljev tega asijoma, je zato socializem brezmejno volgarni princip, ki ne zasluži simpatije „višjih“ umov.

Ima pač čudne pojme takozvana „inteligenca“. Predvsem bi morali kritiko socializma vedeti, da je ravno boljši materialni položaj, ki vstvarja pogoje kulturnega in moralnega življenja človeštva. Brezposelnost, revščina, nezadostna prehrana, degeneracija, zločinstvo, nevednost itd. so le posledice gospodarske razdelitve in razredne strukture človeške družbe.

Ti vezi — vezi med materialnimi razmerami in moralnim življenjem ljudstev — so se zavedali že narodi najdavnjših dob. Zapovedi starih ver nam pripoveduje, da je blagostanje edini vir pravičnega kulturnega življenja. Pravi krščani prosijo še danes boga: Daj nam danes naš vsakdanji kruh. In znani heretik Tomaž Campanella je že v srednjem veku oznanjal, da je revščina, ki prisili ljudje, da postanejo zločinci tatje, sleparji, breznačajneži in strahopetci.

Revščina je vzrok vsem socialnim zla. Pomajkanje pobija delavčevo telo in dušo. Gospodarska uredba, ki omogoča, da si manjšina privilegiranih osvaja bogatstvo, ki ga vstvarja, proizvaja bedno izstradano ljudstvo, je le ovira napredku človeštva. Boj onih, ki jih meščanska modrost nazivlja z naslovom „trebuharji“ stremi po preureditvi socialnih stikov na način, da bode vsem zagotovljeno življenje in da bo omogočen kulturni razvoj ljudstev. Ta boj, ako hoče biti uspešen mora biti predvsem gospodarskega značaja. Omogočimo ljudstvu boljše gospodarske razmere; mislilo in čutilo bo potem lepše, plemenitejše. Četudi bi socializem bil le vprašanje želodca in stremel le po materialni emancipaciji delavstva, namreč po odpravi revščine in nje ugodnih posledic, bi bil že zato najpopolnejši in plemenitejši človeški princip.

Državni zbor in delavstvo.

Vsekakor so bili lepši časi, ko smo se še borili za volilno pravico! Tako si danes misli marsikateri delavec, če opazuje drž. zbor in njega delovanje. Kaj si je vse predstavljaj in kakšne nade so ga navdajale, ko se je zanj še boril? Res je morda, da se nade niso uresničile, res je pa morda, da je prehitro izrekel svojo obsodbo. To bodisi kakorkoli, dejstvo je, da je nezadovoljnost širokih plasti volilcev opravičena, ker vsestransko laho konstatirajo neplodnost „ljudskega lamenta“. Iz tega sledi, da agitacija za splošno parvolilno pravico še dolgo ni končana temveč, da bo na tem polju treba še precej in temeljitega dela. Splošna volilna pravica za državni zbor

namreč še nikakor ne more biti ono sredstvo, potom katerega naj se odpravijo vsi nedostatki, ki tlačijo delavski razred, tem manj če uvažujemo, da tudi v državnem zboru, voljenem na podlagi splošne in enake volilne, pravice, delavstvo nima zastopstva, ki bi bilo potrebno za rešitev najnujnejših zadev.

Meščanstvo je tudi sedaj v državnem zboru odločilen faktor in dostikrat smo imeli doslej priliko opazovati, kako težko je bilo našim sodrugom poslancem včasih izvajati najenostavnejše stvari v korist delavstva.

Spominjajmo se n. pr. med drugim zakonskega načrta o socialnem zavarovanju, predlogov proti draginji, predlogov za izboljšanje plač železničarjem itd. itd.

z a p i e n o

Železničarji!

Zahtevajte v vseh gostilnah, kavarnah in brivnicah strankine liste kakor: železničar in Zarja.

Elektrika v železniškem obratu.

Mala časniška vest, ki jo prinesejo dnevniki brez komentarja nam véci pove, da kultura nevdržema napreduje. Kratka časniška notica naznanja, da namerava Chicago-Milwaukee in St. Paul železniška družba uvesti na vseh svojih progah v Idaho in Montani električni obrat. Potrebno električno silo bo dajala ogromna elektrarna v Great Fallsu, Mont.

Gotovo nihče ne dvomi o tem, da je para revolucionirala proizvajajo in pripomogla, da se je kapitalizem mogočno razvil. Ko je človek upregel električno silo v svojo službo, je bilo očitno, da bo elektrika nekega dne nadomestila paro in bo služila človeku kot gonilna sila za lokomotive in stroje v tovarnah. Težkoča pri uporabi električne sile ni bila v tem, da bi mogoče ne znali proizvesti električne sile. Največje ovire je delal prenos električne sile brez velike izgube na velike daljave. Danes je ta problem rešen vsaj do gotove meje, kar potrjuje sklep zgoraj omenjene železniške družbe. Še pred kratkim so elektrotehniki bili mnenja, da se električna sila ne da odvajati na velike daljave, da bi se izplačalo jemati silo iz velikih električnih central, v katerih se s pomočjo vodne sile proizvaja elektrika. Prvi poskus se je obnesel pred kakimi dvajsetimi leti v Frankobrodu, ko so spravili v obrat stroj potom električne sile, ki so jo dovajali iz daljave 175 km. Takrat se je čudil ves svet. Ta poskus je dokazal, da se lahko reši problem, ki je za človeštvo velikega pomena. Danes lahko pošiljamo velike množine električne sile na velike daljave, ki jih lahko uporabimo, da gonijo stroje za produkcijo ali lokomotive. Ako je električni centrali v Great Fallsu mogoče pošiljati električno silo za železniški obrat na daljavo 465 milj, po tem bodo tudi druge železniške družbe sledile temu zgledu in parne lokomotive bodo izginile z železniških prog. Mogoče v tem oziru pretiravamo, vendar je pa to izvedljivo, ako se lahko močan električen tok odvaža na velike daljave.

Železniške družbe gotovo ne spreminjajo parni obrat v električnega, ker v upravnem svetu sedijo ravnatelji, ki so idealisti in hočejo ljudi rešiti nadležnega dima, marveč odločajo pri tem le materialni interesi. Tehniki so izračunali, da je železniški obrat z električno silo cenejši kakor s parno. Vsaka konjska sila, ako se rabi v obratu električna, sila, jih stane na leto le \$40, medtem ko jih stane pri sedanjem parnem obratu \$150. Ne more se tajiti, da St. Paul železniško družbo stane precej dobava premoga. Ali obratni troški so tako različni, da bodo tudi druge železniške družbe sledile zgledu St. Paul železniške družbe, dasiravno dobivajo premog ceneje. Električni obrat pa prihrani tudi mnogo delovne sile.

S tem smo zadeli senčnato stran tega vprašanja. Ako se prihrani na delovni sili, potem to pomeni, da je večje število delavcev, postalo nepotrebnih in železniška družba jih na kratko odsluži, ker jih ne potrebuje. To so žrtve, ki jih morajo polagati delavci v kapitalistični človeški družbi na altar napredka.

Mislimo si, da bi se električni obrat upeljal v vseh tovarnah, plavžih in na vseh železnicah. Saj je tudi vodstvo jeklarn v Pittsburgu pred kratkem izjavilo, da hoče uvesti električno silo v svojem obratu, da se več prihrani. Koliko bede bi povzročili ta napredek med delavci, ako bi se vsepovsod upeljala električna sila v obratu? Kdo naj to pove ali izračuna? Delo se olajša, proizvaja se pomnoži. Ali za kakšno ceno? Tisoče in tisoče delavcev se pahne na ceste in nihče se ne briga zanje, kaj bodo jedli, kje spali in s čim oblačili. Izročeni bodo bedi in pomanjkanju. Hodili bodo zaman od tovarne do tovarne in prosili za delo. Povsod bodo dobili kot je v navadi enoinisti odgovor: delavcev imamo preveč. Kako usodepolno bi učinkovalo, ako bi se vodna sila, kjerkoli je mogoče, uporabila za proizvodnjo elektrike, v rudarski obrti. Tisoče in tisoče premogarjev bi bilo brez dela, ker bi se potrebovalo mnogo manj premoga kakor pri parnem obratu.

V današnji kapitalistični človeški družbi, pri naša vsaka pomembnejša iznajdba delavcem gorje in bedo, kapitalistom pa pomnoži njih premoženje, mesto da bi koristila vsem ljudem. Zato pa skrbimo, da kapitalistična človeška družba postane zares človeška in da se odpravi kapitalistično izkoriščanje. Koliko preje se to izvrši, toliko bolje za delavce.

Kapitalistično gospodarstvo.

Najznačilnejši pojavi kapitalistične družbe in mnoga protislovja v katere je zašlo človeštvo, so bila pred vekom nepoznana ali pa se le v začetnem razvojnem stadiju. Beda in uboštvo sta bili v prejšnji dobi, ko produkcija še ni bila razvita, nekaj nenavadnega. Ali v človeški družbi, ki proizvaja bogatstva, o kakršnih prejšnji ljudje niso sanjali, bi ne smelo biti uboštv. Kljub proizvodnji, ki je tako urejena, da vsaki dan vstvarjamo neizmerna bogastva, pa imamo več bede in siromaštva kot v prejšnjih letih. Tudi prepad med siromaki in bogatini se širi vsaki dan, medtem narašča za delavce življenska negotovost. Delavec, ki danes še dela, neko, ako bo drugi dan še delal. Odpoved dela visi nad njegovo glavo kot Damoklejev meč. Danes še dela, drugi dan je pa mogoče že na cesti. Ako delavec ne dela, tedaj ne zasluži in nima sredstev za življenske potrebščine. Navzlic polnim žitnicam in hladnim shrambam za živež, kljub polnim prodajalnam oblek in obuval, mora delavec stradati in hoditi v slabi, ponošeni in oguljeni obleki. Mar ni to protislovje? Tisti, ki je delal, da so se napolnile žitnice in hladne shrambe, tisti, ki je znojil, da so nakopičili raznovrstno blago v skladiščih do vrha, hodi lačen, napolnjen in nag in berači miloščino! Naobratno pa tisti, ki ni genil enkrat z mezincem, ki je celo najel ljudi, da so mislili zanj, živi v razkošju kot trot v panju.

Enaka nasprotstva vidimo tudi drugod. Danes je narod odvisen od naroda, dežela od dežele in odvisnost še čimdalje bolj narašča, tembolj ko se spopolnjuje kapitalistična produkcija. Vzlic naraščajoči medsebojni odvisnosti ščuvajo hujskači narod proti narodu. Sadove te hujskarie lahko sedaj opazujemo v Evropi, kjer je na stotisoče vojakov pripravljenih, da planejo drug na drugega in začno podirati, kar je stalo mnogo dela in truda. Ali ni to protislovje?

Delavci gradijo venkanske stavbe: mostove, prekope, skladišča itd. Medtem ko eni delavci gradijo kulturne stavbe, pa vlivajo njih tovariši v družih podjetjih topove in grante, da nekega dne pod točo granat razsujejo večletno delo!

V Haagu imamo sicer mirovno sodišče, ki naj bi razsojevalo mednarodne spore. Koliko je to sodišče dandanes vredno, dokazuje balkanska vojna.

Ako navadnemu človeku kdo stori krivico, potem mora dotični človek iskati zadoščenja pred sodiščem. Užaljenemu človeku ni danes dovoljeno, da bi žaljivca kaznoval z lastno roko. Ako bi užaljeni človek vbil žaljivca, bi ga obsodili na smrt ali pa v ječo. Drugače je v vojni. Tam pravijo človeku, ki je pomoril mnogo drugih ljudi, junak in v spomin na moritev ga odlikujejo še s kolajno.

Tako protislovje vidimo v vsakem delavskem štrajku. Kadar najeti beriči in pretepači streljajo na neoborožene štrajkarje jih kapitalistično časopisje pohvali kot pogumne branitelje, medtem ko štrajkujoče delavce isto časopisje nažene s tolovaji in anarhisti, ako se s pestmi dobro oboroženim morilecem postavijo v bran za varstvo svojega lastnega življenja.

Delavec, ki je branil s pestjo svoje življenje pride pred sodišče, da ga kaznujejo, ker je branil edino kar lastuje, naobratno se pa najetemu pretepaču ne skrivi las na glavi, ako je v službi kapitalistov smrtno nevarno ranil nekaj delavcev ali pa celo umoril, mar ni to protislovje?

Delavcu, ki je zgubil delo in išče dela drugod, pravijo postopač, povsod preži nanj policija, ga da odvede pred sodišče in se ga kaznuje radi postopaštva.

Kapitalistu, ki je najel ljudi, da mislijo in delajo zanj, da tem laglje lenuhari in vživa, kar so drugi pridelali in proizvajali, pa pravijo gospod. Kadar pride v dotiko z gosposko, se mu klanja vse in nobenemu policaju še v sanjah ne pride na um, da bi takega lenuha aretiral radi postopaštva in ga odgnal pred sodišče.

Ako delavec ukrade hlebec kruha, da bi si otešil svoj glad, ga obsodijo v ječo, nasprotno pa pravijo človeku, ki je druge ljudi oeciganil za milijone vrednosti, da je pameten. Ako je tak slepar kasneje vrnil ljudem nekaj od svojega plena, daroval nekaj tisočakov za človekoljubje in

izobraževalne namene, ga proslavljajo kot rodoljuba s čistim in zlatim srcem.

Ako je delavec prišel v navskriž s kazenskimi paragrafi, mu pravijo, da je hudodelec, moralno propadel človek, za katerega je najboljšje, da za vedno izgine, za jetniškim zidovjem. O milijonarju, ki je imel vsega dosti, pa ni spoštoval zakonov in je izvršil mogoče kakšno najbolj umazano hudo delstvo, pa poročajo v časnikih, da se mu je omračil duh. Miljonarja v tem slučaju pomilujejo in mu želijo, da bi se mu kmalu vrnilo zdravje.

Po ameriških listih se čita, da bodo tisoče vreč kave pogreznili v Atlantiku. In to radi tega, da ne bo preveč cene kave na trgih. Pri Chicagi so zagreblili tisoč železniških voz krompirja, da bo tam segnil. Iz Stoctona, Cal, poročajo, da so tisoče vreč čebule pogreznili v Pacifiku. Obenem poročajo iz Kalifornije, da imajo na milijone sodov najboljših jabolok, ki gnijejo v sodih. Neki kalifornijski kmet je situacijo označil tako-le: „Tatinska družba komisijonskih trgocev nas je ogoljufala za dve letini.“

Atlantiški in Pacifični ocean, žro živila, ki so namenjena ljudem, da ljudje plačujejo visoke cene za živila ki so postavljena na trg.

Na eni strani uničujejo s premislekom živila zavoljo večjega profita, na drugi pa vidimo ljudi, ki padajo v prerani grob, ker so hranjeni preslabo. Ali ni to protislovje?

Tako bi lahko naštevali dalje protislovja današnje človeške družbe.

Ali odkod izvirajo vsa protislovja? Iz kapitalističnega načina proizvodnje! Glavno protislovje je v proizvodnji, ki postaja vedno bolj družabna, medtem ko je razdelitev izdelkov, ki so sad te proizvodnje, še vedno last posameznikov ki odločujejo, kako se bodo izdelki razdelili. Seveda se temu lahko odpomore, ako bi poleg družabne produkcije imeli tudi socializirano razdelitev. To je pa socializem, katerega uresničenje danes še večina noče. Zato pa tudi vidimo vsepovsod kričeča protislovja.

Dopisi.

Trst, prosta luka. — Pred tedni smo tukaj doživeli prizor, ki je vreden, da ga omenimo. Prometni nadzornik Cerkovnik je prišel kontrolirati delo v skladiščih. Videl je uslužbenca, ki je zapisoval prekladano blago. To se je zdelo gospodu prometnemu nadzorniku sila čudno. Vprašal je dotičnega uslužbenca, čemu nekaj izvršuje tisto delo. Ko mu je uslužbenec... pojasnil potrebo za pisanje, ki ga izvršuje po službeni nalogi, je nadzornik vzkliknil: Ah! tako, je torej resnično potrebno. Informiral se je v zadevi tudi pri Lacinu samim. Tudi Lacina ni bil baje o delu na jasnem. Vslužbenci so se vsekakor precej zabavali. Če nima prometni nadzornik o načinu dela pri skladiščni službi niti najmanjšega pojma, čemu nekam hodi nadzorovat? Ali pa izrablja svoje nadzorovanje šele v svrhu lastnega poduka?

Kanal. Dopisnik Zveze jugoslovanov obrekuje po svojem v plitvem glasilu omenjene „organizacije“ predsednika naše vplačevalnice sodr. Lepušica. Ne vemo zakaj se mu je tako hudo zameril. Nemara zato, ker je Lepušica predsednik novoustanovljene vplačevalnice v Kanalu? Verjamemo, da ne more biti jugoslovanskim zvezarjem delovanje naše organizacije ravno najbolj po godu. Razumljivo je tedaj, da „pobijajo“, vsled pomanjkanja boljših argumentov, mesto naše organizacije in našega programa, osebe, ki tem organizacijam načelujejo. Za tako delo mi treba mnovega truda. Par nespodobnih psov in laži si lahko izmisli vsako najbolj zabito narodnjaško trobilo. Niti mnoge fantazije ni treba za tako delo. Je sicer pa tudi res, da so koristi obrekovanja in podtikanja dvomljive vrednosti. Kdor pozna narodnjaške „prijatelje“ ve, kaj jim je verjeti in kaj ne. Za izbruhe narodnjakov čutimo le pomilovanje. Navsezadnje je njih agitačna taktika le njim samim škodljiva.

Grobelno. — Dne 15. junija se je mudil v Litiji slavni in vsegamočni vodja jugoslovanov Johann Škerjanc. Misijon gospoda „Bahnmeistra“ ni bil kolikor nam je znano ravno najbolj uspešen in sodeč po prvih rezultatih se njegova javnost najbrže ne bode kmalu prikazala v teh krajih. Nekoč je ta gospod poskusil svojo srečo na Grobelnu, toda

tudi tukaj brez uspeha. Njegovo plitvo kvasenje in nespodobno obrekovanje nam ni imponiralo. Naši zavedni železničarji so razumeli Johannove namene in mu obrnili hrbet. Sedaj taboruje po Litiji v nadi morda, da se mu bode končno vendarle posrečilo koga zvabiti za seboj. Litijski železničarji, ki znajo ceniti koristi naše mednarodne organizacije in ki niso še pozabili najnovejša izdajstva narodnjakov tudi povodom 17 milijonskega predloga v parlamentu, bodo gotovo znali povedati gospodu „kapotu“ zvezarskih jugoslovancev, da se lovi po Litiji za novo še večjo blamažo.

Domače vesti.

30 milijonov kron po nepotrebnem izmeče vsako leto vojaška uprava. Silno patriotični list „Linzer Volksblatt“, ki ima tudi ozke stike z vlado, konstatira dejstvo, da je na avstrijskem v razmerju proti Nemčiji 4000 častnikov in vojaških uradnikov preveč. V nemški armadi, ki šteje v miru 770.711 podčastnikov in vojakov, je na 1000 mož 48 oficirjev; v naši armadi mirovnim stanjem 400.00 mož, je na 1000 mož okoli 72 oficirjev. Oficirski zbor šteje na Avstrijskem 29.194 oseb. Ako vzamemo, da je od tega števila 9000 oseb preveč in da izda vojaška uprava za vsako osebo na leto povprečno 3400 kron, tedaj izmeče po nepotrebnem 30 milijonov kron vsako leto. Pristeti moramo pa še pokojnine, ker od teh 9000 oseb gre vsako leto precejšnje število v pokoj in potem seveda še znatno naraste vsota. avstrijski militarizem je torej še vse bolj požrešen kakor militarizem po drugih deželah. vsaka vojna ladja velja na avstrijskem šest do osem milijonov več in vsako leto gre okoli 40 milijonov kron za nadštevne oficirje. Potem ni čudno, da ni za socialna in kulturne potrebe nikdar denarja na Avstrijskem.

Kapitalisti in delavsko varstvo. Mednarodna državna konferenca za ureditev delovnega časa žen in mlajših delavcev, ki se bo vršila meseca septembra v Švici, vznemirja že sedaj kapitalistične priganjače. Neko kapitalistično glasilo že kvari o „delavsko varstveni epidemiji“ ki bode z ureditvijo delovnega časa žen in mlajših delavcev močno oškodovala industrijo itd.

Mednarodna društva za zakonito ureditev delavskega varstva so predložila raznim državam dvoje predlogov. Prvi predlog zahteva odpravo ponočnega dela za mlajše delavce; drugi predlog pa predlaga določitev najvišje dnevne delovne dobe 10 ur za vse v industriji zaposlene žene in mlajše delavce. Kot mlajše delavce se smatra one, ki niso še prekoračili 18 let. Za te delavce se predlaga nočni počitek 11 ur. Dobo med 10 uri zvečer do 5 jutraj se smatrati kot odmorno dobo. To varstvo se v izrednih slučajih za delavce nad 14 let lahko razveljavi. Za mlajše delavce pod 14 leti je taka izjema nemogoča.

Po drugemu predlogu je izjema mogoča in je dovoljeno čezurno delo v slučaju, da to zahteva kakovost proizvodnje surovine, uplivi višje oblasti ali posebni letni čas (industrijska sezona). Vsekakor ne sme znašati čezurno delo več kot 60 ur na leto.

Predloge se je razposlalo vsem evropskim državam; jih ne bo torej mogoče izvesti le enostransko v posameznih državah. Države se imajo le sporazumeti in uredba delavskega varstva bo lahko mogoča, ne da bi zato, kaj trpela industrija posameznih držav. Omeniti je še, da se je za posamezne industrijske panoge določilo prehodne dobe 5 let. Kapitalistični eksponenti nimajo torej najmanjšega poudarka se pritoževati o kakih novi „obremenitvi industrije“.

Avstrijski državni nastavljenec. Avstrijo se smatra za državo uradnikov. Opravičeno sicer; od leta 1828 do danes se je število prebivalstva pomnožilo za 66 odstotkov, število državnih nastavljenec pa za 660 odstotkov ne vstevši mnogoštevilno osebje državnih železnic! Na vsakih 50 prebivalcev pride po en državni nastavljenec. Skupno imamo v Avstriji preko pol milijona nastavljenec. Po seznamu finančnega ministrstva je bilo pretečeno leto v Avstriji sami 66.700 državnih uradnikov, učiteljev in sodnikov, ki dobivajo skupno 263.244.000 kron mezde. Razni vojaško-organizirani redarski oddelki štejejo 43.246 nastavljenec z 49.652.000 kron mezde. Podrejenih uradnikov in uslužbencev 28.668, ki dobivajo skupno 49.830.000 kron mezde. Nadalje

se nahaja v državni službi po pogodbeni odmeri 59.159 oseb, katerih plačevanje znaša skupno 66.660.000 kron, 64.000 stalnih delavcev dobiva 52 milijonov kron mezde. V železniški službi je zaposlenih 175.591 oseb z 177.993.000 kron mezde. V splošnem je bilo v državni službi leta 1911 427.564 oseb, katerih skupni prejemki znašajo 763.049.000 kron.

Naše osrednje glasilo „Zarja“ objavlja povodom odklonitve železničarskega predloga sledeče umestne opazke:

Tomschikov in Diamandov predlog sta bila pri glasovanju o proračunskem provizoriju odklonjena. Tomschik je predlagal 17 milijonov za železničarje in državne delavce, dr. Diamand pa 20 milijonov za državne uradnike, pogodbene uradnike, ter za poštno in državne uslužbenice. oba predloga sta pokazala edino pot, po kateri bi se bilo lahko takoj ugodilo upravičenim zahtevam uradnikov in uslužbencev. Na resolucije se vlada, ki niti sklepov državnega zbora ne izvršuje, že davno ne ozira. Treba je bilo torej kratkomalo v proračunu določiti svote, ki bi se morale porabiti za omenjeni namen. Ali meščanske stranke imajo srce mehko kakor maslo za vse sloje, kadar so volitve; v parlamentu je pa dovolj, da odkima kakšen grof Stürgkh, pa so na trebuhu, kakor so dolge in široke. Ne more se pa zamolčati, da so uradniki in uslužbenici sami v veliki meri krivi tega, da gre v teh bojih za razredna nasprotja, ki se rešujejo naposled le z razrednega stališča. Bilo je pač tudi nekoliko meščanskih poslancev, ki so glasovali za socialistična predloga; to so deloma taki, ki so zdaj slučajno v opoziciji, deloma pa taki, ki glasujejo opozicijsko, ker so se prej prepričali, da ne bodo s svojimi glasovi škodovali vladi. To pa so za rezredne zahteve sami nezanesljivi glasovi. Če bi bil namesto Stürgkha kdo drug ministrski predsednik in bi se vlada naslanjala na druge stranke, bi se lahko zgodilo, da bi nemški nacionalci glasovali s socialisti, pa bi tisti pokopali njih predloge, ki so se topot postavili na njih stran. Zanesljiva ne more biti v teh vprašanjih nobena druga stranka kakor socialno demokratična. Toda koliko je uradnikov in uslužbencev, ki računajo na njeno zaščito, kadar so volitve, jo pa pomagajo oslabeti! Zdaj lahko vidijo, kako se to maščuje. Sedemtrideset milijonov ni in ni mogoče dobiti za nekoliko stotisoč uradnikov in uslužbencev; mobilizacija ob času balkanske vojne bo veljala po izjavah Zaleskega 300 milijonov, najbrže pa še precej več, in ta denar se je lahko dobil. Če to ne more ljudem odpreti oči, tedaj ne vemo, kako naj se kurira taka slepota.

Avstrijsko ljudstvo naj strada dalje! V četrtek so zborovali ogrski agrarci, h katerim je prihitel tudi iz Avstrije zloglasni vitez Hohenblum in govoril takole: „Avstrijski in ogrski agrarci se morajo bojevati ramo ob ramo proti skupni nevarnosti. Geslo bodi: „Zoper uvoz mesa in živine, zoper povišanje kontingenta!“ V Argentini imajo toliko mesa, da ne vedo kam z njim, na Ruskem, Srbskem, v Rumuniji toliko goveje živine, drobnice in prešičev, da jo ponujajo na vse strani... Ali čez črno žolto mejo ne sme noben kilogram mesa, niti ena glava živine več kakor je določeno v pogodbi, samo za to, da bodo avstrijski in ogrski agrarci še nadalje lahko višali cene živine in izstradovali ljudstvo. Vso predrznost agrarcev kake resolucije, ki je bila sklenjena in sprejeta na tem zborovanju: „Kongres protestira proti temu, da bi se iz iluzoričnih vidikov zunanje politike ali vsled pritiska veleindustrije modificirale balkanske pogodbe, ki veljajo do leta 1917. Kongres protestira proti uvozu živine, proti zvišanju skupnega kontingenta, proti znižanju minimalnih carin.“ Vsa nenasitna pohlepnost agrarcev kriči iz te resolucije in delavstvo naj si dobro zapomni prevzetneže, ki so na Avstrijskem in Ogrskem doslej absolutni gospodarji.

„Zarja“ prinaša glede povratka rezervistov, ki so dosedaj služili na meji „naše“ države sledečo zgovorno notico:

Zahvale sodrugov. Mnogo sodrugov, ki so se po dolgem času vrnili izpod puške domov, nas prosi, da bi objavili zahvale sodrugom in sodružicam, ki so podpirali njih družine, ko so bili mobilizirani. Če bi hoteli objavljati vse te zahvale posamič, bi morali otvoriti zanje posebno

rubriko v listu. In ker vemo, da so dotični sodruzi dajali svoje podpore iz delavske solidarnosti, ne pa zato, da bi se svetila njih imena v zahvalnicah, naj zadostuje zadržilo, da se vsi, ki so dobili take podpore, pristrčno zahvaljujejo. Značilno pa je dovolj, da so bile take privatne podpore potrebne, ker bi bila morala marsikatera družina brez njih stradati. Imamo sicer zakon o podpiranju vpoklicanih rezervistov ozir. njih družin, ki je bil sklenjen na iniciativo socialistov — posebno rajni Schuhmeier si je pridobil za stvar velike zasluge — ali zdaj se vidi jasno, kako so imeli socialisti takrat prav, ko so razglasili, da je to, kar je dovolila vlada s svojimi strankami, povsem nezadostno. V Avstriji imamo toliko patriotizma, da se kar cedi. Toda kaj ko leta tako visoko v oblakih, da ne ostane za ubogo paro v nižavah nič? Da vtaknejo reveža v uniformo in ga pošljejo v tuje kraje delat „In die Balance“ in „Rechts richt euch!“ pa čakati, da ga pošljejo morda tudi pred sovražne kanone, je patriotično; za življenje njegove rodbine pa patriotizem nima časa, da bi se brigal. In tudi denarja nima za to. Ampak za pomnožitev in za nove barke ga bo imel!

Železniška nesreča. Iz Sarajeva, dne 23. junija poročajo: Ponoči ob dveh je vsled padca skale na tir pri postaji Prenij ponesrečil osebni vlak. Ker je premalo čuvajev na tej progi, niso mogli strojevodje pravočasno o nevarnosti opozoriti. prevrnila se je lokomotiva in prvi vozovi. Kurjač in uradnik N. Huša, oče osmih otrok, sta bila ubita, tri osebe težko, veliko lahko ranjenih. Med ranjenimi se nahajajo: trgovec Kovačević iz Tuzle, neki Weiß iz Sarajeva, Handrak iz Sarajeva, žena železniškega nadinspektorja Michla, prometni kontrolor Hermanek, strojevodja Cerlanth, vlakovodja Volkenovok iz Štajerskega, neki Hamdja iz Tuzle, Dunajčanka Pavla Winkler, Ana Martinović, poročnik Mašek od 51. polka v Mostaru. Štirje vlaki z zdravniki in obvezami so se odpeljali iz Mostarja in Konjice na kraj nesreče. Vsled padca skale se je porušil tudi nek mali most čez Narento.

Smrtna nezgoda na železnici. V četrtek 19. junija popol. je povozil osebni vlak, ki vozi iz Ljubljane proti Trstu, pri kilometru 506.6 slaboumno Ivano Knafelje iz Št. Petra. Knafeljčeva je šla po progi proti Postojni. Zaradi ostrega ovinka je zapazila vlak šele v zadnjem hipu. Vlak se je hotela izogniti in je skočila na desno stran, a stroj jo je zgrabil in tako močno zagnal v stran, da je čez nekaj minut umrla.

Strokovni kongres. V dnevih od 6. do 10. oktobra t. l. se vrši v Delavskem domu na Dunaju kongres avstrijskih strokovnih organizacij. Na dnevnem redu kongresu so sledeče točke:

Situacijsko in računsko poročilo strokovne komisije in poročilo kontrole. Poroča Hueber. Mladenška organizacija, poroča Grünwald.

Delovanje delavno statističnega urada. Poroča Müller.

Zakonita uredba dela na domu. Poroča Smitska.

Parlament in delavsko varstvo. Poroča Hannusch.

Colninske in trgovinske pogodbe. Poroča Renner.

Predloge je poslati državni komisiji do 23. avgusta t. l.

Čuvaji in nočna doklada. Ukrep železniškega ministrstva glede podelitve nočne službene doklade čuvajskemu osebju, je prizadete opravičeno razburil. Zlasti so razburjeni čuvaji progovodniške službe, ki ne dobijo po najnovejši odredbi železniškega ministrstva, če tudi morajo delati kot drugi uslužbenici tudi po noči nikake doklade. Nič manjša ni nezadovoljnost prometnih čuvajev, ki dobijo zdaj mesto 1 krone le 50 vin. nočne doklade.

Zgovorni izraz te razburjenosti so bili shodi čuvajskega osebja v Lincu, v Solnogradu, v Bischofshofnu in na Jesenicah. Shodi so bili pomembno obiskani. Razprave dolge in živahne. Poročal je na vseh teh shodih sodr. Sommerfeld o seji personalne komisije. Glavni predmet razpravam je pa bila podelitev nočne doklade in nameravane splošno poslabša njeslužbenih turnusov. Na vseh shodih je bila soglasno sprejeta resolucija, ki izjavlja, da čuvaji solidarno protestirajo proti nepravilnemu in nezaslužnemu postopanju že-

ležniške uprave in ki zahteva energično podelitev vsem čuvajem, ki opravljajo nočno službo, nočno deklado v znesku 1 krone.

V Pencingu se je tudi obenem vršila seja zaupnikov čuvajškega osebja dunajskega ravnateljskega okraja. Po tri urnem posvetovanju se je sklenilo sledeče:

Centralo socialno demokratične organizacije in državnozborsko socialno - demokratično frakcijo se pozivlja, da zopet ukreneta vse potrebno v svrhu doseganja nočne službene doklade 1 krone za vso čuvajško osebo.

Po splošni zahtevi čuvajev naj se nadalje skliče za četrtek 3. julija protestni shod čuvajev dunajskega ravnateljskega okraja in vseh na Dunaju se stekajočih železni. Na tem shodu je prevzeti stališče napram odredbe ministrstva glede nočne doklade in napram nameravanemu poslabšanju službenih turnusov. Nadalje je na tem zborovanju izvoliti deputacijo, ki naj se poda k železniškemu ministrstvu, da tam izraža nezadovoljnost in razburjenost oškodovanega osebja.

Zaupniki čuvajev pozivljajo prizadete, da naj se polnoštevilno udeležijo protestnega shoda; ne eden čuvaj ne bo manjkal na tem shodu, ki bo po številu navzočih najzgovornejša protesta proti poslabševalni politiki železniške uprave.

Inozemstvo.

Posledice balkanske vojne za ameriške železnice. Menili bi, da če je balkanska vojna sploh kaj učinkovala na ameriške železnice, da je učinkovala mnogo manj nego na evropske. Saj tudi navidezno ni povoda zato. Če bi hoteli učinek iskati v neposrednih gospodarskih posledicah, kakor na primer pri blagovni odpremi in podobnem, bi se varali. Zveza je drugače. Ameriške železnice so glede na dobavo svojih prožnih delavcev po večini odvisne od Evrope. In ravno vzhodna Evropa je, ki daje ameriškim železnicam največ delavcev. Umevno je torej, da je vojna mnogo čilih moči odtegnila ameriškim železnicam. To postaja tembolj občutno, ker vrhutega vsled notranjih nemirov v Mehiki, ki tudi daje znatno število prožnih delavcev v zedinjene države, ostajejo ljudje doma. Tako so bili uradniki, ki jim je poverjena skrb za vzdrževanje železnice, zadnjo pomlad v velikih skrbah, odkod bodo vzeli delavce, ki jih rabijo. Na tem tudi konec balkanske vojne ne bo nič izpremenil, ker se rabi ljud doma za oranje in obdelovanje zemlje. Stiska je doma tem večja, ker gre za prehranitev cele dežele, ki bi bila nemogoča, če bi se sedaj ne moglo odpustiti del vojakov domu.

Izgube belgijskih železnic vsled splošne stavke.

Vsled splošne stavke belgijskega proletariata so bili javni obrati te države močno oškodovani. Uradne številke o železniškem prometu prejšnjih let nam nudijo v tem oziru zanimive podatke. Predvsemi javnimi obrati so bile hudo oškodovane državne železnice. Dohodki železnic v mesecu splošne stavke so znašali 24 milijonov frankov napram 26.600.000 istega meseca prejšnjega leta. Ako zaračunamo prometni napredek od leta do leta najmanj po 5 odstotkov, bi morala imeti letos belgijska državno-železniška uprava v omenjenem mesecu nad 29 milijonov dohodkov. Država je torej zgubila na prejemkih železniškega prometa v mesecu splošne stavke okoli 5 milijonov. Kar znaša 530.000 fr. za vsaki dan stavke.

Socialni pregled.

POS LABŠANJA V DRŽAVNOŽELEZNIŠKI SLUŽBI.

Državnoželezniška uprava je v zadnjem času zaukazala celo vrsto odredb, s katerimi je poslabšala položaj železničarjev. Zlasti pa trpe vsled deloma že izvedenih, deloma pa nameranih odredb uslužbenci lokalnih železnic, ki so v upravi državnih železnic. Za te se namerava izvesti zlasti sledeče odredbe:

1. Prožnih vravnavalcev naj se ne nastavlja več, marveč se namesto njih vporablja predelavce z dnino.

2. Nameščenje prožnih čuvajev naj izostane; namesto njih pa se naj vporablja delavce kot prožne obhodnike, katerih število je zmanjšati s tem, da se jim odkáže daljše proge.

3. Normalno število prožnih delavcev naj se za celo leto omeji na njih število, ki je potrebno za zimsko dobo.

Za izvedbo vseh večjih vzdrževalnih del naj se sprejme pomožne delavce. Taka vzdrževalna dela pa se naj izvrši takrat, kadar je njih dobava možna pod cenimi pogoji.

4. Namesto postajnih mojstrov naj se vporablja postajne nadzornike in čuvaje-blagajnike kot postajevoje itd.

5. Namesto sprevodnikov naj se namesti zavirače (delavce v vožni službi).

6. Poduradnikov (nadsprevednikov) naj se na lokalnih železnicah sploh več ne vporablja.

7. Vožninsko dnino za vlakospremno in strojno osebo naj se odpravi in namesto te uvede urnino in kilometrino.

Poslanca sodruga Tomschik in Müller sta 19. m. m. predložila interpelacijo na železniškega ministra. V interpelaciji sta te odredbe podvrgla temeljiti in ostri kritiki. Dokazala sta, da te odredbe niso pripravne za izdatne prihranke in da se s tem le občutno oškoduje uslužbenec in ogroža varnost prometa. Železniški minister ne sme tem argumentom odreči svoje pozornosti. Pomirjenje železničarjev se nikdar ne bo doseglo s tem, da se na eni strani pod pritiskom parlamenta daje po kapljicah in da se na drugi strani jemlje s škafi.

Raznoterosti.

Osemurni delovnik je utopija — pravijo sovražniki delavcev, ki nimajo stvarnih argumentov zoper to zahtevo. Osemurni delovnik je potrata časa — pravijo izkoriščevalci. Osemurni delovnik pospešuje pijančevanje in druge grehe — pravijo filozofi kapitalizma. Nemara je zanimivo, kaj pravi o tem priznan učenjak, mož resnične vede, kateremu se ne more očitati hudobno strankarstvo in pospeševanje nemoralnosti. Glasoviti profesor heidelberskega vseučilišča dr. Vincenc Czerny, ki zapusti letos univerzo, je izbral svoje praktične izkušnje v desetih naukih, in med njimi je tudi ta:

„Osem ur dela v poklicu, osem ur odmora in izobrazbe, osem ur počitka in spanja bo najbolje. Za spanje sta dve uri pred in dve uri po polnoči najbolj krepčilni. Čas odmora obsega dve uri za tri glavne južine, dve uri za umetnost in čtivo, dve uri za rodbino, za prijatelje in javnost, dve uri za pameten šport (izprehod na gore, ježa, vožnja, veslanje, plavanje, telovadba, igra na prostem itd.)“

Slavni profesor torej ne pravi, da je osemurni delovnik utopija, temveč ga naravnost odobrava s svojega znanstvenega medicinskega stališča. Ali kdaj so se kapitalisti brigali za take nauke, če se jim je zdelo, da nasprotujejo interesom njihovega žepa? Učenjak vidi človeka in ga smatra za najdragocenejše blago človeštva. Kapitalist vidi delovno bitje in računa, kako bo iztlačil iz njega največ dobička. Veda mu je vseč, kadar mu daje sredstva za pomnoževanje. Kapitalist vidi delovno bitje in računa, kako bo iztlačil iz njega največ dobička. Veda mu je vseč, kadar mu daje sredstva za pomnoževanje profita: kadar ne odpira virov za njegovo blagajno, mu je pa zoprna kakor hudiču kadilo, in vsak napredek sovraži kakor najhujši nazadnjak, če ne napreduje njegovo bogastvo. Znanstvenik uči delavca: Delaj osem ur! Ali ubogati ga bo mogel delavec šele tedaj, kadar si bo s svojo močjo priboril osemurni delovnik.

Poročila o shodih.

Zelo dobro obiskani shodi so se vršili v Mariboru dne 18. in 19. m. m., na Pragerskem 16., v Ljubljani v areni Narodnega doma 23. m. m. Na dnevnem redu je bilo: Avstrijska politika in železničarji.

S povoljnimi obiskom so se vršili shodi v Ptuj, na Grobelnem, v Zidanem mostu in Logatcu. Obširnejše poročilo o teh shodih priobčimo v prihodnji številki.

Naznanila tajništva.

Sodrugom v Postojni naznanjamo: Vodstvo vplačevalnice Postojna je dogovorno s tajništvom

na svoji seji 26. m. m. sklenilo, da priklopi ondotne člane krajevni skupini Sv. Peter in sicer iz praktičnih razlogov.

Sodr. Ernst Tavčer, prožni obhodnik v Postojni je tudi znanprej poverjen pobirati članke prispevke, ki jih bode odračunaval skupini Št. Peter.

V društvenih zadevah pa naj se člani tudi znanprej obračajo na soodr. Tavčarja.

Vse krajevne skupine, vplačevalnice in sodruge pozivljamo, da čimprej obračunajo prodane izhode brošure „Narodni ali razredni boj?“. Izhode ki jih še imajo na prodaj, naj čimprej razpečajo in obračunajo.

Tajništvo.

Listnica upravnštva.

Ženitna ponudba. Oglasov take vsebine ne sprejemamo v naš list.

Listnica uredništva. Červinjan. Naznani skupinam ni umestno objaviti v listu.

Vršijo se sledeči shodi:

Trst. 7. julija ob 8 zvečer važen shod vseh železničarjev v veliki dvorani delavskega Doma, ulica Madonnina 15.

Vsebina št. 12 — 15. junija 1913.

Članki: Novi poskusi s premijami. — Strojno proizvajanje. — Delo in delavstvo. — Izobrazba. — Tomschikov predlog. — Železničarske zahteve. — Nočna doklada čuvajev. — Zapisnik. — Socialistična stranka. in ženska volilna pravica. — Svoboda in delo. — Predpisi za prometno službo.

Dopisi: Gorica.

Domače vesti: Demagogi na delo. — Zadrega radi Tomschikovega predloga. — Železniški erar oškodovan za 17 milijonov kron. — Železničarji, zapomnite se! — „Nehvaležneži. — Občni zbor južne železnice. — Velika železniška nesreča. — Narodnjaška metoda. — Občinske in deželnozborske volitve v Trstu. — Južni železničarji pozor! — Iz okrožnic in uradnih listov.

Poročila o shodih: Shodov Rajhenburgu.

Inozemstvo: Iz francoskega železničarskega gibanja.

Pozor sodrug!

Slovenski železničar, ki se zanima za socialno vprašanje sploh, za delavsko gibanje za politične in gospodarske boje našega časa, za mišljenje in stremljenje delavskega ljudstva, naj naroči strankino glasilo

„ZARJA“

ki izhaja vsak dan ob polu 11. dopoldne in stane naročnina

celoletna K 21-60
polletna „ 10-80
četrletna „ 5-40
mesečna / „ 1-80
za inozemstvo celoletno „ 36-

in sicer s pošiljanjem na dom ali po pošti. Naročnino je pošiljati naprej.

Posamezna številka 8 vin. v administraciji in tobakarnah.

Vsak zaveden železničar bi moral biti naročen na „ZARJO“.

Naročnina se pošilja pod naslovom: Upravištvo „ZARJE“ v Ljubljani.

Kavarna Unione - Trst

Ulica Caserma in ulica Torre Bianca

Napitnina je odpravljen

Velika zbirka političnih in leposlovnih revij in

časnikov v vseh jezikih.

Izdajatelj in odgovorni urednik Josip Kopač
Tiska L. Herrmanstorfer v Trstu